

100 de ani. Marșul spre Marea Unire (1916-1919)

Armistițiul și retragerea armatelor ruse

Vestea preluării puterii de către bolșevici și emiterea Decretului asupra păcii cade ca o lovitură de trăsnet în România. Deși trupele ruse erau instabile, o parte a lor luptaseră bine în campania din vara anului 1917 și fără aportul lor menținerea frontului era o sarcină imposibilă pentru români. Armata română era singura forță militară disciplinată a Antantei în partea estică a frontului, un front care de la marea Baltică la Marea Neagră era în disoluție.

România trădată rămâne singură

Conducătorii politici și militari români erau în cumpănă. Devenea clar că orice rezistență militară era inutilă, iar încheierea unui armistițiu era iminent. Încheierea unei păci separate cu Puterile Centrale se profila amenințător, aspirația întregirii naționale părea pierdută, iar România risca să devină și mai mică. Trebuie amintit că tratatul de alianță cu Antanta încheiat în 1916 interzicerea României să ceară pace separată cu inamicul.

„Situația rămâne tragică. Pur și simplu am început să speculăm cum vom muri. În orice parte ne întoarcem, ne vedem vânduți, trădați... Din toate amărăciunile pe care ne-a fost dat să le gustăm, faptul că am fost trădați de la început e cel mai greu de îndurat. Nu pare să fie nicio cale de ieșire. Rusia e în putrezire, se destramă”, nota regina Maria în Jurnalul ei. Și totuși, o adevărată leoaică în spirit, Regina căuta disperată o ieșire: „Încă nu m-am resemnat cu această situație ultimă, vreau să lupt împotriva ei și se pare că nu e nicio cale de a lupta. Nu vede nimeni nicio posibilitate de a ne salva luptând, cu toții consideră că încercarea ar sfârși într-un masacu sângeros și fără rost. În fața nedreptății dezagătoare a unei asemenea sorți, mă simt pentru prima dată învinsă, mă simt umilită, simt că mi-am pierdut locul sub soare, simt că e mult prea mult”. „Ceasul amănărilor și îndoielilor înceta, suna acum în chip tragic ceasul deciziilor supreme”, scria I.G. Duca în cartea sa de memorii, notând mai departe: „Brătianu era liniștit, fiindcă evenimentele nu îl surprinseseră, hotărârea lui era luată și definitivă. El socotea că rolul nostru militar era terminat și că Aliații trebuiau să înțeleagă aceasta și să ne dea dezlegarea convenită”, continua Duca. „Regele (Ferdinand-n.r.) nu aștepta profunda decădere a rușilor, care s-a întins la toate straturile. N-a fost bine că s-a luat deodată unui popor care-și căuta beția în alcool, această mângâiere, căci s-a aruncat în

beția politică, înțelegând libertatea așa cum se vede”, analiza succint situația istoric Nicolae Iorga.

După ce doi ani de zile rușii au tras de români să se alăture Antantei, noua putere bolșevică a declarat statul român ca indezirabil și a confiscat tezaurul național transportat la Moscova pentru a nu cădea în mâinile ocupantului german. Pretextul folosit de Lenin a fost „anexarea” Basarabiei în martie 1918, de fapt o naturală revenire a acestei vechi provincii românești la țara mamă, după ce în urmă cu mai bine de un secol fusese răpită de muscali.

Armistițiul de la Focșani

Speranțele românilor de a păstra status-quo-ul pe front au fost spulberate de ordinul lui Lenin din 21 noiembrie 1917 către armatele ruse de încheiere a armistițiului pe întreg frontul estic. Sprijinit de liderii români și de generalul Berthelot, comandantul armatelor ruse din Moldova, gen. Dimitri Șcerbacev și statul său major respinge ordinul și plănuiește să continue războiul sub tutela embrionarei Republici Ucrainene. Soldații „bolșevizați” nu au dat ascultare ofițerilor, au loc revolte și, urmând îndemnul lui Lenin, încheie armistiții locale ad-hoc. Pentru a păstra cât de cât controlul, Șcerbacev este nevoit să solicite pe 4 decembrie lui August von Mackensen și Arhiducelui Josef o întâlnire la Focșani pentru a discuta despre armistițiul pe frontul românesc. A fost un moment de cumpănă pentru liderii români, deoarece aveau de rezolvat o dilemă: continuarea războiului pe cont propriu ducea la un dezastru sigur, iar retragerea în Rusia bolșevică era o aventură mortală. Pe de altă parte încheierea unui armistițiu ducea în mod inevitabil la încheierea unei păci separate, iar aliații atenționaseră deja că astfel de perspectivă punea sub semnul întrebării obiectivele de război ale României promise prin tratatul din 1916. Totuși, sperând că aliații vor înțelege situația

dramatică a țării, cabinetul condus de Brătianu permite generalului Prezan să trimită o delegație la Focșani. Pentru a sublinia natura stricte militară a tratatelor și pentru a nu-l implica pe regele Ferdinand, comanda supremă a armatei este încredințată generalului Constantin Prezan. Generalul Averescu, pe care mândria îl împiedica să activeze sub comanda rivalului său, solicită să fie trecut eliberat din comanda Armatei a II-a, dar fiind refuzat, solicită o „permisie”, care îi va servi ca o etapă tranzitorie spre cariera de politician.

Ionel I.C. Brătianu a realizat o adevărată lovitură de maestru atunci când obținuse acordul scris al tuturor ambasadorilor Antantei la București, care înconvingeau semnarea armistițiului având în vedere situația în care se găsea armata română după prăbușirea Rusiei. Apoi, „prin instituirea unui guvern de generali, Brătianu vroia să sublinieze că semnătura României nu va fi dată din liberul ei consimțământ, ci din ordinul superior al Aliaților, care, după cum conduseseră războiul până la izbândă, aveau dreptul să dispună de pace, înăbușind glasul dreptății celor mici” (C. Argetoianu-Memorii...). Puterile Centrale au răspuns cu nerăbdare solicitării privind negocierile de armistițiu, care au început în 7 decembrie. Delegațiile militare româno-ruse erau înțelese să nu recunoască guvernul lui Lenin și nici să accepte condițiile nefavorabile pe care bolșevicii le acceptaseră. Cele mai disputate puncte de pe agenda întâlnirii erau trei chestiuni pe care Puterile Centrale încercau să le preia din tratativele cu rușii bolșevici: libertatea de a transfera trupe pe alte fronturi, libertatea de deplasare pe Dunăre și

Marea Neagră și libertatea de mișcare în zona neutră. În privința primei probleme, partea română avea ordine stricte de a se opune cu orice preț transferului de trupe, cu scopul de a-i proteja pe aliații României. Faptul că partea română nu a acceptat cu niciun chip această prevedere aplicată de nemți deja pe alte fronturi din Rusia, au determinat un blocaj care a determinat suspendarea negocierilor pentru o zi. La reluarea lor pe 9 decembrie s-a ajuns la un compromis: putea fi transferate doar acele trupe aflate deja în ordin de tranzit pe 5 decembrie. În privința libertății de navigare pe Dunăre partea română era dispusă să deschidă fluviul la Galați, oraș pe care îl stăpâneau, dar nu în aval și pe Marea Neagră. Acest lucru lovea direct în interesele austro-ungare deoarece aceștia sperau să aibă deschisă o rută de aprovizionare cu grâne și alimente din Ucraina și Rusia de sud.

Nici în privința libertății de mișcare în zona neutră Puterile Centrale nu au obținut libertatea de mișcare pe care o doreau, românii împotrindu-se. În armistițiu au fost introduse articolele 10-13 care stabileau limitele zonei neutre în care intrarea era interzisă, iar comerțul și consumul de alcool erau interzise. Românii au arătat clar că vor răspunde cu forța la orice intrare în zonă și vor aresta contravenienții, dar nu îi vor împușca pe loc. În contrapartidă, Puterile Centrale au decis să intensifice propaganda în rândul trupelor române. La final, delegațiile militare participante la negocieri au semnat forma finală a documentului și s-au adunat umăr la umăr pentru o fotografie de grup. (Va urma)

■ Daniel Man

Precursori, Înfăptuitori, Consolidatori bihoreni ai Marii Uniri

urmare din pagina 1

...dezideratului național, manifestări muzicale și culturale, serbări populare. Turnate în bronz și în piatră, înscrise și înregistrate în mass-media locală – toate vor rămâne peste ani mostre concrete ale ceea ce societatea bihoreană a înțeles și reușit să închine drept ofrandă și recunoștință înaintașilor prim mintea, ambiția și munca generației centenare de astăzi. Ele vor fi peste ani, o oglindă a potențelor noastre de astăzi printr-o administrație locală care se va ridica, dacă nu chiar va depăși, realizările de la începutul secolului trecut, perioada interbelică și a anilor '60-'70, etape evidente în modernizarea Oradiei și Bihorului.

Prin aceste rânduri invităm universitarii, muzeografuli, istorici militari, profesorii din învățământul preuniversitar, oameni de cultură din orașul și județul nostru, economiști, ingineri – să contribuie cu articole de popularizare a personalităților locale implicate în pregătirea, înfăptuirea și consolidarea României Mari.

Perioada de timp istoric la care ne gândim este cea din secolul al XVIII-lea – până la zi. Altfel spus, anii trecerii de la „conștiința de neam”, specifică evului mediu, la „conștiința națională” a epocilor modernă și contemporană.

Personalitățile pe care le avem în vedere aparțin atât „elitei minore” a neamului nostru (preoți, învățători, notari, țărani știutori de carte din lumea satului), cât și din „elita majoră” (profesori, avocați, vicari și episcopi ortodocși și greco-catolici deopotrivă, funcționari și conducători de bănci cu capital românesc, comercianți și meșteșugari de succes, ziariști, scriitori, oameni politici, parlamentari, comandanți de mari unități ale Armatei Române, consilieri locali etc.), care i-au condus pe bihoreni în eforturile de realizare și consolidare a României Mari.

Pe lângă medaliaoane ale acestor personalități, se pot aborda teme dedicate teoriilor economice care s-au impus în ultimii o sută și ceva de ani, prin care standardul economic al românilor a crescut treptat, modernizarea punându-și amprenta asupra vestului românesc.

Un aspect pe care nu trebuie să-l scăpăm din vedere este atitudinea statului național unitar român față de etniile minoritare. În cazul Oradiei și Bihorului, față de maghiari, evrei, slovaci, șvabi, țigani. România a dovedit o toleranță față de conaționali pe care nici Vestul Europei nu a transpus-o în practică. Acest aspect al conviețuirii româno-minoritare trebuie scos în evidență, chiar dacă el ne este contestat de unii lideri politici din zilele noastre. Toleranța românilor a fost o constantă în istorie, mergând până la... Prostie.

Astăzi, într-o Europă Unită, subminată de tot mai multe interese ale marilor puteri din Est și Vest, România poate fi o oază de liniște și bunăstare pentru locuitorii ei, ca nici într-o altă parte a globului. Cu o condiție: să-i excludem pe extremiști, fie ei de stânga sau de dreapta. În plus, să promovăm lideri locali și parlamentari de calitate profesională și morală, excluzând semidoctii și sfertdoctii împovărați cu titluri academice, inclusiv doctorate și masterate plastografiate sau scrise de alții. ■